

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Francia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68715](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68715)

PROVINCIA
FRANCIA.

DACRIMABILE bellum
effecit, vt trium tantum, Pa-
risiensis, Virodunensis, &
Mulsipótani, Collegiorum
commentarij transmitten-
rentur: huc credo adductis
quasi ex naufragio reliqui-
is nostrorum. Vt igitur eorum labor veluti in-
clusus intra breuem ambitum, ita nostra nar-
ratio in arcto erit.

COLLEGIUM PARISIENSE.

OCTOGINTA & vnus, anno priore,
paulatim affecto numero, demum ad sex
& uiginti, immo etiam ad uiginti duos reci-
dere, flagrante adhuc dira discordia, quæ huc
malorum miseros ciues perduxit: vt quinque
e nostris prærepti morte, nõ deflendi fuerint:
nõ experti videlicet ærumnarum grauitatem
propagatione vitæ, cum lugere facilius rem-
publicam quã inuare possent: eo magis quod
non immemores nostri muneris immortui fe-
re proximis ope ferenda. Martinus certe Bal-
liesius, cum Heluetios milites inuisit quotidie
in suburbijs derelictos, fouetq; in dysenteria,

victū procurans & integumentum corporum,
 labore assiduo & agrotorum tabe contraxit
 morbum, qui vitam abstulit. Nec ideo defuere,
 quos assumpsimus in partem laborum. Ex eo-
 rum numero quidam Theologiæ candidatus
 in Academia non obscuri nominis: is cum
 piis exercitationibus operam dat, ad Societatem
 nostram animum applicat: vnus iniicietur
 tur scrupulus, quod quidam ignari nostrarum
 rerum ex cultu externo interiora cōiectantes,
 eleuare conabantur ordinem, vt viuentem lau-
 tius, nec magnopere patientia paupertatis or-
 natum: suspicionem indicat vni e nostris, quo
 valde utebatur: mox cum accepisset legendam
 vitam nostri Patris Ignatij, sic abiicit conta-
 tionem omnem, vt spei impatiens etiam ma-
 turitatem inimicam haberet, dictitans subin-
 de in rebus bonis rapienda consilia. In altero
 quoque admittendo spectata Dei voluntas est:
 cum enim certus relinquendi sæculi, incertus
 quam religiosorum familiam e tam multis se-
 queretur, varias volueret animo curas, secun-
 dum quietem admonitus est quasdam adire
 ædes, quarum species ostendebatur: ibi expe-
 ditum consilium iri. postero die cum per vr-
 bem inambularet negotij causa alta cogitatione
 defixus, conuertit forte oculos in ædes osten-
 sas (erant viduæ mulieris magna existimatio-
 ne pietatis) vt pulsauit ostium, admissus est:
 dein consulta mulier non ignara nostri instituti, ita

vi, ita laudare illud institit, vt sibi iuuenis de-
 miserit in pectus nullum alium ordinem male-
 le. Neque ab hac narratione alia abhorret. Sa-
 cerdos in Collegii vestibulo in quemdam inci-
 dit adolescentem: quem, deceptus fortasse si-
 militudine oris, alium rebatur esse, a quo li-
 brum commodato acceperat: sed compellans
 errorem agnoscit: dixit enim is, Nulla inter
 nos, pater, notitia vniquam fuit: verum, nocte
 proxima sum visus te videre, & vocem audire
 alterius quasi ex occulto admonentis, vt seq;
 res consilium tuum. a Deo putauit esse som-
 nium sacerdos: itaque hortatur, sequatur Deū,
 nec se a prauorum consuetudine peruertere si-
 nat, diuina frequentet mysteria, certum deli-
 gat sibi sacerdotem participem & consciū
 arcanorum, a cuius arbitrio pendeat, quem
 vnum magistrum habeat officiorum ac vitæ.
 Grates agit consultor, & accepto veluti re-
 sponso lætus discedit. Mirum illud etiam,
 quibusdam implicitis morbo, factam exo-
 mologesim suafu nostrorum, corpori quoque
 salutarem fuisse. Officiū porro, quo adiu-
 uamus ægrotos, ita gratum, vt ab omnibus
 aduocemur: neque sine numine factum est,
 vt ad sacerdotes hoc in opere assiduos nihil
 mali pertinuerit: constans enim est fama
 tantam vim mortalium in hac vrbe, cum est
 in obsidione, siue cum postea libera, inter-
 fuisse, quantam ante annos decem, dominan-

te pestilentia nunquam: etsi fine anni posterionis, ne peste quidem caruit: quamquam nullum omnino est e tribus malis, quae grauisima, vti sunt, sed etiam videntur, bellum, fames, pestis, quod non ciuitatem affligerit: quod si tantum singula, facilius erat remedium, aut aequior consolatio: nunc coniunctis viribus in miseram incubuerunt: vt vix vlli calamitati nouus locus esset. iniret mali, ciuile bellum, quod cum multas Galliae vrbes vastasset, collatum erat circa Parisios, tamquam in vna vrbe ageretur totius rei summa. sed nos non scribimus historiam communem, ea solum perstringimus, in quibus nostri, pars aliqua, aut agendo fuerunt, aut ferendo, tamen non nihil leuamenti afferre visus Henricus Caeranus Cardinalis illustrissimus a Pontifice maximo legatus, is cum exceptus fuisset a ciuibus, pro eo ac fieri tum poterat, spectanda pompa, visum nostrum officium est, cum a moderatoribus Collegij inuitatus, & ab ijs patribus quos secum Roma duxerat, Collegium accessit, vt conferremus ad eum ornatum colendumque omne ingenium ac studium nostrum. Quod si cogites conuestitos atrij parietes ac domus, qua erat transiturus, non dico peristromate signisque (namque haec vulgaria sunt) sed multo magis apparatu carminum, vario numero, dispositu, artificio, propria omnium elegancia: siue dictas orationes, actosque

actosque dialogos (datum inter hæc drama,
 de egressu Israelis puluerulenti medias per
 undas ex Aegypto Moise duce) siue musicos
 concentus quasi extrema uocum imagine ite-
 rante cantus, mira iuxta aurium animorum-
 que voluptate: siue ita compositos versus, ut
 multiplici contextu litterarum variante for-
 mas, certas exprimerent effigies rerum, ductis
 veluti lineamētis penicillo: siue inuenta poe-
 tarum illudentium oculis, ut hoc vel illo situ
 non legi aut non intelligi possent, legerentur
 rursus alio atque intelligerentur, cum vellēt,
 oppositu speculi, iucunda fraude: siue denique
 argumenta alia plena artis & ingenij: hæc om-
 nia firratione tecum & animo cogites, dicas
 ad celebrandam excepti laudem, & excipien-
 tium lætitiā, nihil defuisse: & fortasse nihil si-
 mile alias a discipulis factitatum: quæ, si disci-
 pulorum opéra fuerint, ut plerique affirmāt,
 siue magistrorum, pari gloria digni sunt no-
 stri, qui aut illa fecerunt, aut discipulos reddi-
 derunt tam doctos politosque, a quibus talia
 efficerentur. dicta omnia scriptaque, non so-
 lum præbata sunt Cardinali optimo, sed dona-
 ta etiam libenti, delectu habito, in tres libros
 iustæ magnitudinis eleganter digesta. discipu-
 li, id tempus, minimum sexcenti viginti erant,
 numeratis Conuictoribus: quos postea vrgen-
 te fame, religio fuit dimittere ad natale so-
 lum, cum circa urbem omnia intuta essent.
 neque vero illud non celebratum est, ex alio
 quo-

quocumque Gymnasio, dilapsis discipulis, scholisque tacentibus, nostram Academiam tenuisse suum cursum: ut in tumultu licet bellico, litteræ pacis alumnae non exclusæ essent. Igitur valde laboratum est nostris, cum in tanta penuria etiam Conuictoribus prospicerent cibum. fames autem ita angere cœpit urbem nesciam inopiæ, cum interclusisset hostis, aut interciperet commeatus, ut quæ admirantur in annalibus veterum de obsessarum ærumnis urbium (si demas tantum comesas humanas carnes) Parisiensium calamitas sit experta. equos aliquot suos illustrissimus Legatus Philippi regis (acciso reliquo opsonio) confecit, ut ijs vesceretur: quorum partem ad nos misit pro cetera sua liberalitate, magni muneris loco. magna vero illius viri his temporibus erga pauperes beneficentia fuit: nempe (ut multa sileantur) vasa omnia abaci sui, aurea argenteaque, itemque supellectilem domesticam maximi pretij ad subleuandam plurimorum inopiam distraxit. Ergo factum, Dei prouisu, ut e duobus Legatis Pontificio ac Regio, solatio vnum, alterum subsidio ciuitas haberet. Sed quo diutius durabat obsidio & auxilia differebantur, eo magis malum crecebat: ut nobis, qui ab initio largiores fueramus in necessitatem pauperum (dabamus quotidie stipem pane trecenis) vix ad vnum diem alterumue cibus superesset. dum tandem Alexander Farnesius Dux Parmensium exercitu addu-

adducto hostem depulit, & famem. Multis interea supplicationibus Parisienses (quos inter cōspiciebantur discipuli nostri e Conuictorum contubernio & Sodalitio utroque Mariæ Virginis) Deum placare moliebantur. Magnum enim nomen sodalium, magna in proximis adiuuandis diligentia, magna pietas in Deo colendo. neque alia fuit causa siluane-nsi Episcopo (de quo aliquid proxime scripsimus in Parisiensi Domo Profeta) cur ad eam se admitti tantis precibus postularit. Vrbs autem hæc Dei matris auxilio, quam patronam sensit semper in omnibus rebus, se stetit gloriatur. Votum nuper fecerat missuram nauigium argenteum ornatum instructumque (signum est Senatus populi que Parisiensis) ad ædem Lauretanam, posteriore anno, pedestrem peregrinationem ad Carnutensem (distat octodecim millibus passuum) publice promisit. Nec tamen interea, licet abscessu hostis, tranquilla fuere omnia aut pacata, præsertim post reditum Parmensis: quotidiana enim pæne audiebantur stratagemata hostium: et iustior metus ab internis erat. nam (vt fit in tam longo obsidio) quidam tædio fortasse mali diuturni ac famis claris vocibus aut panem deposcentes aut pacem, dicebantur esse corporibus intra muros, qui animos extra mœnia haberent. Igitur assidue conducti milites, et ciues ad arcendos novos

ini-

inimicorum impetus, euocabantur in turres
 ac propugnacula. ita nulla fere sine timore
 ac solitudine nox: nullus sine labore ac peri-
 riculo dies: vbique fames ac lassitudo: et
 super hæc omnia, inopia consilij. Ergo in com-
 muni discrimine nemo se eximium esse cupie-
 bat. Conuictores etiam nostri e grandioribus,
 immo nostri etiam fratres (monstrabat verus
 amor religionis) non valde quamquam bello
 exerciti, pro muris stabant cum armis, si ne-
 cessitas erat. et fuit aliquando, cum opera no-
 strorum Parisiensium vrbi supremam opem vi-
 detur tulisse. Tulerat rumor, hostes qui nõ lon-
 ge tendebant, aggressuros vrbe scalis proxima
 nocte: emissi equites exploratum rem ita se
 habere renuntiarunt. itaque ad aris campani
 tinnitum (vt in talibus rebus) omnes ad mu-
 ros conuolant: nec nostri tenent se domi: re-
 piunt & ipsi ignota arma, vt præferratis coti-
 tis detrudant nocturnum hostem fortasse sub-
 euntem. multum iam noctis processerat, cum
 vndique silentium et quies. hostium ea astutia
 erat: vt quasi nullum iam periculum esset, di-
 laborerentur propugnatores, mox & opprime-
 rentur incauti. haud temere coniectum. abie-
 rant fere omnes desertis muris: nostri tamen
 cum pauculis quibusdam stationem non dese-
 rebant. cum paulum substitissent, obscuro ad-
 huc cœptæ lucis, incertum murmur, & strepi-
 tus admoventium scalas hostem prodidit. con-
 cla-

clamant, scilicet, ad arma, & aliqui per urbem
discurrunt nuntiantes periculum. in hoc tu-
multu eminebat e muri fastigio armatus mi-
les, qui iam conscenderat, iam & ex humero
breuiore scalas deiciebat in partem interio-
rem vrbs, qua se demitteret, inter duos e no-
stris: animos timor addidit & magnitudo peri-
culi. itaque scalas iam deiectas prouoluunt
ad terram: et miles facti nescius, vt in muro
constitit imminens in descensum, spe frustra-
tus sclopum displodit in alterum furore in-
census: ceterum, vltra puluerem inflamma-
tum atro fumo, non constitit ictus, Deo vim re-
tundente. et inter hæc iam concurrerant ex
reliqua vrbe auxilia hosti deturbando. maius
opinione fuit periculum: quod & vrbs agno-
uit postea, & secunda fama per totam Galliam
tulit. quin & dies institutus anniuersaria: sup-
plicationi circum Academiam ab Academi-
cis ordinibus, memoria: propulsati periculi
propagandæ. scalas porro ipsas, rei monu-
mentum, in Collegium nostri attrulere. Secun-
dum hæc, Cardinale Legato Romam reuertente,
Conuictoribus permissum, vt discederent.
rediere ad instauracionem studiorum fere cen-
tum. auditores omnino quingenti. Sed lapsi
deinde, vbi est auditum redire hostium ducem
exercitu æque instructo, animo magis atten-
to. factum hoc sine anni prioris, quo e Conui-
ctoribus mortui nonnulli, nec tamen multo pa-
cator

gator fuit posterior annus, cum infestis la-
 trocinijs sic infesta essent omnia, vt ex vrbe
 non liceret pedem efferre. cum interea breues
 intra terminos nostrorum se industria exerce-
 ret. Profectum est nonnihil concionibus: vt
 intelligerent Parisienses, quemadmodum bel-
 lum origo est famis pestilentiaque, sic stirpem
 & caput malorum omnium esse peccatum: nec
 quemquam esse hostem nec priuatim nec pu-
 blice capitaliorem, aut magis timendum. et
 hic fructus concionum esse debuit. Visitata
 publica custodia. vnus leuiorem ob causam
 damnatus morte, nostris eum placantibus qui
 affectus fuerat iniuria, donatus est vita. Totius
 antea vitae confessiones audita plurimae:
 sed non numeratae in his turbis. Vnus quidam
 tot fractus incommodis, qua pestis, qua belli,
 sauire constituerat in coniugem liberosque,
 specie miserantis: mox cum uidisset. caeode-
 monem assistentem sibi ad latus auctorem li-
 lerati consilij, exhorruit: et nostros meliora
 suafuros accersit. aliquot adolescentium pro-
 fligati mores correcti. exiguus numerus di-
 scipulorum, sed fructus ingens. ex una schola
 paucas intra hebdomadas, allati libri amplius
 quadraginta damnatae superstitionis, & in i-
 gnem coniecti. Ceterum, illud quoque his
 temporibus debemus, quod audiri coeptum v-
 na ab Academicis sacrum quotidie: quod sae-
 pe antea tentatum numquam processerat.

Fuit

Fuit & posteriore anno sua declamationum,
& datorum publice dramatum elegantia ac
species. augeri cœptus auditorum cœtus an-
no extremo: sexcenti erant, & septuaginta:
ita, et doctor vnus Theologiæ redditus.
Hic fere status in hac confusione rerum Col-
legij Parisiensis: ei melius futurum aliquan-
do a Dei clementia, spes magna & fiducia
est: neque enim continet in ira misericor-
diam Deus: et vbi filios castigauit errantes,
mox pœnitentes paterna humanitate ac bene-
uolentia respicere solet. Ceterum, visa aliquot
prodigia, quæ suspensos animos ac pavidos
habent. Auditum est Dominum Rambierium
equestris turmæ ductorem, & Picardiæ Præto-
rem designatum, optimeque de Catholica re-
ligione meritum, vt ex hostium insidijs gra-
ui vulnere accepto in capite extinctus est,
magnam admirationis causam mortalibus
dedisse: cum enim sepulturæ esset mandādus,
dum soluitur plaga, in eius fascia exiguæ cru-
ces multæ repertæ sunt, variis notis expressæ,
similesque in interiore indusio, funebrique lin-
teo, quo innolutum est corpus. Parocho iti-
dem Corbiensi rem diuinam postridie facien-
ti pusillæ cruces visæ in sacro linteolo Domi-
nici corporis, postmodum in altarium mappis,
linteaue templorum veste, vrbis Ambianen-
sis, & Montdiderii: atque adeo in sudariis &
mantilibus multarum familiarum. colore om-
nes

nes subflauo erant, & rutilo. Scriptum ea de re
 Lutetiam ad multos ab amicis, & ad nostros
 etiam ab Augensi Collegio, quod illinc non
 longe abest. ita hæc accepta tum ab graui-
 bus auctoribus, tum ab iis, qui omnia per se
 ipsos explorata referrent. et ne sit ullus dubi-
 tationi locus, voluit præpotens Deus etiam
 Lutetiæ conspici: in linea primum supellectili-
 multarum ædium sacrarum, dein quoque in
 stropholis, interulis, & linteo vestitu laici
 multitudinis: eodem colore, quo priores, cete-
 rum ita adhærescente, vt nullo artificio aut in-
 genio elui posset. In aliquot quidem certe sa-
 celli nostri linteolis sacri Dominici corporis
 (corporalia dicuntur) & in palla calicis, crux
 paruula emicabat ab uno hastili geminata.
 Sed & cuidam adolescenti, qui apud nos dat
 operam litteris, postridie quam sacre com-
 munionis particeps effectus est, in subuculo
 collari eadem species apparuit, aliquanto ma-
 ior quam ceteræ omnes. quamquam postea,
 ante tertium nonas Maias, alter immortalis
 cibo refectus, cum redisset domum, vt forte
 aperit sinum, crucem aspicit, quæ magnitu-
 dine alias superabat in intima tunica regen-
 te pectus: præcidit eam particulam adole-
 scens, itaque insignitam ad nos attulit mira-
 bundus. Per idem tempus ad sancti Dionysij
 oppidum (duobus Lutetia miliaribus abest)
 spectata in aere eiusdem notæ & coloris effi-
 gies,

gies, circa meridiem, per horas duas. eiusdem generis ostentum Biturigibus fuit. crux duplex commissa in eundem scapum. admiratio nem auxit, quod superior crux coronam confertam spinis sustinebat: quodque remotæ cruces ab ara, in cuius mappa visebantur, vt liberior esset populo inspiciundi potestas, & ad parietem affixæ, euanescere incipiebant, vt per exigua remanerent lineamenta: vbi suo altari restituebantur, redibat species & color, id tēplum a miraculo, quo Dei mater Christianum puerum coniectum in ardentem clibanum seruauit incolumem, propria Gallorum lingua a Furno calido cognomen inuenit. Quid hæc signa portendant, in incerto est: neque tamen ignarum est, inclytam esse Crucem, eamque veluti coronam & clypeum pro Deo pugnantibus obtendi: atque hoc solitum e cælo signum illustre sideribus in multa luce victoribus dari.

VIRODVNENSE COLLEGIUM:

SEX ET VIGINTI habebant olim hoc Collegium, si Nouitij etiam censerentur, auxere numerum Theologiæ professores duo, cum discipulis decem, totidemq; Tyronibus, qui studiorum causa, huc profecti Lutetia Septembri exeunte: sed e magistris alterum, e laboribus, credo, ac molestijs viz, cum Rhemis

otto

G g esset,

efflet, morbus detinuit: duobus cum eo rema-
 nentibus officij causa, quorum alter erat sacer-
 dos: qui cum similiter laborarent, breui alle-
 uati sunt. postremus assurrexit, qui primus de-
 cubuit, & (quæ res non caruit admiratione)
 præter expectationem medicorum, cum pro
 valetudine votum ad Sanctæ Genouefæ fe-
 cisset. Experti interea sunt pietatem Anglo-
 rum, nonnullorumque ciuium Rhemensium,
 & (quod mirum magis) aliquorum, qui a no-
 bis antea dissidebant. illius enim Academiæ
 moderatores ac ludimagistri immutarunt se
 nobis, vt, quos olim calumniabantur, nunc
 admirentur: sic, & inuisebant nostros ægros
 & inuitabant valentes. narrauit Cancellarius,
 excitatos nuper suos eius oratione ad imitan-
 dum Gymnasium nostrum, quam obrem expli-
 catur doctrina Christiana ex Patris Canisij li-
 bello. At nostri tandem recipere valen-
 dine, multis perfuncti periculis Virodunum
 nuere. iam docendi initium fecerat sacerdos
 ille, qui præcesserat decimo tertio calendis
 Decembres: secutus est hic alter quarto idus
 eiusdem mensis, tanta frequentia adolescen-
 tium, vt esset veluti indicio processus minime
 diuturni. Scholæ mansuetiorum litterarum
 auctæ: maxime studium pietatis: vt oportue-
 rit sacerdotem præfici immunè ab omni alia
 cura discipulorum cõfessionibus excipiendis:
 eas plerique octauo quoque die frequentant:

octo

octo ex ijs Societatem petunt: quibus videli-
 cet expectandum, aut dum mitescant tempo-
 ra, aut dum ipsi adoleſcant. Veriti libri, quos
 habebant discipuli, siue alijs surripuerant pio
 furto, magna afferentium latitia in Collegij
 area combusti, Bacchanalibus Politici accom-
 modato ad tempus argumento, non sine risu
 ac facetijs in scena vere reprehensi, placuit ac-
 tio, & postridie a ciuibus reuocata. Hæc de
 scholis, Cetera munia Societatis strenue obi-
 ta. Confessionis sacramentum diebus festis
 celebratum adeo, vt nulli sacerdotum inter-
 quiescendi spatium daretur: tanta uis commu-
 nicantium, vt nullum fieret sacrum in altari
 maximo, quo non plurimi cælesti pane refice-
 rentur: numerati anno superiore in Iubileo
 circiter mille: posteriore, præterea centum.
 apparuit in multorum detectione peccatorū,
 patrocinium Virginis. Sed hæc tutius est taci-
 tæ æstimationi relinqui. Facta etiam in oppi-
 da propinqua, vt in his locorum ac tēporum
 angustijs, aliqua excursio, nec caruit fructu.
 sed quo minus licuit progredi, eo magis in vr-
 banos opera collata est. igitur repeti placuit
 catechesim, graues ob causas aliquamdiu inter-
 missam. ter quot hebdomadis conveniebant
 pueri, puellæque, discreto ordine, allicienti-
 bus munusculis, & sub Crucis vexillo, modu-
 latrice pompa. magna omnibus, in conspectu
 virorum nobilium, atque ipsius etiam Episco-

G g a pi, vin-

pi, vincendi æmulatio. E multis egressibus,
 quos accepi celebratos, satius duxi seligere
 vnum maxime insignem, obuia rerum similitu-
 dine vitandæ satietati: nec minimum afferet
 oblectationis: et fortasse alios, qui in eadem
 versantur cura, prouocabit exemplum. Igitur,
 die festo Sancti Michaelis sub finem Se-
 ptembris, visum octo Cathedismi partes, vi-
 suam vnaquæque veluti classem agnosceret,
 distribuere sub signis, exornatas instructasque
 propria personarum specie, ac forma. præbât
 cruces binæ prægrandes, communia totius
 agminis vexilla, tamquam turbæ submouen-
 dæ. nam singulis (vt dixi) singula prænitebant
 cum præscripta sententia ex sacris libris, quæ
 argumentum referret. ordo autem agminis
 erat talis. Primi omnium duodeni proceres,
 & Antistites religionis nostræ: distinctos præ-
 ferebant articulos fidei, & instrumenta me-
 ritæ, qua Christum testati intrepide occubue-
 rent. sequebatur virgo cum pretioso cultu or-
 natuque capitis, ex auro, gemmaque: diu-
 nam exprimebat Gratiam, dextraque extol-
 lebat in rotundam sphæram ineffabile Deo-
 men inscriptum: duobus Angelis latera regen-
 ribus. haud procul altera non minus splendida
 veste, illustriore vertice, quem insigniebat co-
 rona triplex, in cuius apice columba: vna glo-
 bosum manu orbem, phœnicem auem & binas
 clauas altera gestabat: imago erat Ecclesiæ,
 quam

quam vnam esse ac præpotentem in omnibus terris intelligi volebat. antecedebant cælestes iuuenes duo, & tertius præterea, in cuius incessu, armisque Michaelé Archangelum agnosceres. habebant mediam pueri conspicui, hic vestitu populari, ille Ecclesiastico: vterque cum gladio stricto: duplicem Potestatem vt interpretarentur qui spectabant, admonebant litterarum notæ, quæ in capulo legebantur. eodem ordine conspiciebatur Angelorum Domina, ac cæli regina, Dei Mater & Virgo: cuius diadema in capite ex nexu stellarum duodecim varie micantium: candidum illi in manulilium, virginitatis argumentum: comes Gabriel verba salutationis in sceptrum prætendebat eleganter inserta. Dein beata Elisabet cum puellis septem: vt existimares particulas precatationis Dominicæ, quas sua cuiusque tabella scite ac litterate indicabat. Tertius Dei Nuntiorum ordo, decem duarum tabularum, & Ecclesiæ præcepta quinque, singillatim præmonstrantium, cum titulo insigni. Theologicarum quartus, principumque Virtutum, quas Cardinales vocant, signa, nominaque præportabat. aliæ deinceps tamquam sociæ aut administræ in earum vestigijs pedem ponebant. Quintum ordinem adolescentes septem ex totidem numero sacramentorum cum suo quisque vase, atque indice constituebant. Nouem decim pueri lineo amictu faciem portantes

singuli clara luce fulgurantem, ut æquarent numerum donorum, fructuumque sancti Spiritus in sexta classe. In septima enim multiplex virgo, quotuplex beatitudo designatur. Angeli ultimi cum indicijs Christi Domini cruciatuum ac mortis, lugubri spectaculo. Hæc omnia cum attenderes, ambulare diceres animatum Catechismum. Singuli ordines peculiare carmen, & congruens personis quas gererent, canebant. claudebatur porro agmen vniuersum Musicorum cœtu, cum proximis alternante choro concinentium. & magnus præterea numerus sexus vtriusque ingenti significatione pietatis. Obitis hac pœpa vrbani templis celebrioribus, reditum est ad nostrum, vbi instructum theatrum cum paratu illustri futuræ disputationi. Confedere tributi proprias in classes suis gradibus singuli (numero omnes centum circiter, ac triginta) conspicui digitis hominum, nutibusque notabiles. instituta dein concertatio catechistica, vnoquoque munus tuente ac partes illius personæ, quam vultu cultuque assimulabat, singulari industria: ut nihil tacitum, nihil non excussum relinqueretur. Secutus dialogus aduersus hæreticos, Michaelem inter, & eos, qui duplicis Ecclesiastici imperij imaginem referrent. Secundum hos exposuere Christi cruciamenta, qui talia explicabant insignia. Perorauit denique vnus, gratulans Virodunensi popu-

populo, & collaudans hanc iuuentutis erudic-
 da rationem in obseruatione antiquitatis,
 & cognitione Catholicæ disciplinæ. Gratum
 viris etiam prudentibus spectaculum: & repe-
 titum die postero non minori voluptate. Ce-
 terum hoc anno instituta sæpius ab Episco-
 po preces publicæ numini propitiando.
 quo etiam tempore egregia puerorum e ca-
 techesi species fuit. cum Catechistes quotidie
 vesperi, etsi cum pauculis domo egressus, pau-
 latim se aggregantibus alijs atque alijs, com-
 posito agmine, numeroque aucto, ducentos in-
 terdum supplicatum adduxit. Hinc magna er-
 ga nos beneuolentia ciuitatis, & sacrorum
 Antistitis: quam & plena laudum oratione te-
 stantur. Hæc pauca de Collegio.

DOMVS PROBATIONIS, quæ il-
 li adnexa, vt in hac perturbatione rerum, non
 numerosa admodum fuit. sed quanto paucio-
 res Nouitii, magis spectatæ virtutis. de qui-
 bus (ut multa præteream) commemoranda
 vnius e Lutetia Parisiorum vocatio fieri non
 potest. Agebat Lutetiæ litterarum studiosus
 iis temporibus, quibus omnia circum hosti-
 bus erant infesta: exarsit cupiditate nostræ So-
 cietatis: neque a Patre Prouinciali, ut inter
 Parisienses admitteretur, potuit obtinere: huc
 igitur conuertit petitionem & curam: sed dif-
 ficilis erat egressus vrbe, siue interdicto magi-
 stratum, siue ab hostibus periculo. cum in

hac cogitatione esset, in hominem incidit, qui ad Sancti Dionysii tutum se ei comitem fore pollicetur. Igitur a Patre Provinciali abeundi veniam, & (quoniam dari litteræ tuto non poterant) admissionis quasi tesseram impetrat. interim illi alteri inmutata seu voluntas, seu facultas. nec propterea adolescens segnior factus: vestigat alias vias: cum interea non ageret in ore nostrorum, ne alterius consilii occasionem daret. omnia exploranti nuntiatur factam a magistratu potestatem iuveni cuidam nobili, abeundi eum aliis aliquot comitibus, quos vellet: hoc facilius, quod centurionem inimici exercitus propinquitate coniunctum haberet: ad quem deleniendum munera a delectis sociis ambitiose comparabantur. hic, etsi nulla sibi esset cum iuvene consuetudo, adit tamen illum, oratque ut in comitatum admittatur: & exorat leui negotio: reduæ consilium distinebant: vna, quod iam magistratus definierat numerum discedentium, & eorum nomina coniecerat in schedam, ut neque augeri ille, neque hæc inuerti possent: altera, quod dona afferentibus aliis auro graui, inanem vnum ac vacuum conspici non satis tutum erat. Sed quam multa fieri non posse cogitamus, quæ experientibus facilia videntur? Sunt, quæ nisi peracta laudari non possunt, Deus adest optimæ voluntati. Ceterum noster cuiuslibet periculi quam moræ patiētiior, Deo
fre-

fretus, statuit cum alijs innominatus licet at-
que imparatus discedere. cum uentum esset
ad ripam fluminis, e qua in aduersam nomina-
tim erant transportandi, recensenti cuidam
ex accepta scheda singulorum nomina, ut suū
quisque recognosceret, excidit (forte, an Dei
permissu) barbarum quoddam nomen, quod
cum hic accepisset pro suo; subuectus est cum
alijs ad Ducem breui transmissu, ab eoque, i-
gnotus quamquam, nec munere dexteram
prægrauante, exceptus comiter sueta erga in-
timos liberalitate: sic ut diebus ipsis octo, eadē
mensa, eodemque diuersorio uteretur: cum
tamen (excepto eius propinquo, cum vnico
famulo, quos nihilominus aspere, ut grandi pe-
cunia redimendos, tractabat) ceteri omnes,
(et si onerarent auro manus) exuti pecunia
reliqua, & veste, relicta solum interiore tuni-
ca, in urbem regredi coacti fuissent. Huc ac-
cessit, quod libera ei potestas fuit sine ullo cu-
stode uisendi quæ uellet, & datis defensoribus
eundi ad Sancti Dionysii oppidum: ubi cum
inter hostes prandet (in plena mensa agnitus
a vetere olim condiscipulo, appellatusque
prodito nomine, ac patria ditionis Hispania-
rum regis, cuius odio imbutæ omnium men-
tes erant) magnum discrimen subijt: sed, Deo
volente, præterita res silentio, aut obliuioni
data. nec videbatur hic diutius sine pericu-
lo futurus. Ergo cum uale dixisset hospiti, &
egisset

egisset grates, isque ei contra auxilium omne
 atque officium peramanter offerret, plenus
 admirationis, eo quo concupierat, iter inten-
 dit: haud dubie bellum inter & hostes Deo du-
 cente. nam eius comes aliquando a militibus
 captus, spoliatus alias a latronibus eo procul
 aspiciente: et iterum alibi, cum se proditum
 intelligeret, insalutatos hostes pro hospiti-
 bus, & illibatas ore dapes relinquens, præda
 inhiantes elusit. eodem itinere cum diuertis-
 set in pagum, nondum certa luce quæ viam
 ostenderet, discessit, quamquam hospite dis-
 suadente: nec adeo multum processit, cum
 aberravit: hic error saluti fuit: paulo enim
 post audito primum signo campanæ aris pro-
 perantem vidit turmam equitum militari via
 ad prædandum effusam: quorum non effuge-
 rat impetum, si recta perrexisset. huc tandem
 ita post longum iter, ut incertum & anceps
 emerit, Dei tutelam agnoscens, ac prædicæ
 cuius sanctæ militiæ daturus nomē veniebat.
 Sequitur posterior annus, quo nostri fuere
 semper fere triginta. Multa cum superiore
 anno cōmunia. Propria quæ fas narrare, hæc
 ferme sunt. Virgo erat notæ iam dudum pieta-
 tis, erga res diuinas ita affecta, ut cū de iis in-
 ferretur sermo a sacerdote, qui erat a confes-
 sionibus, opportuno ipsius prouisu atque ad-
 monitu incidere oporteret mediū, quod defi-
 cere spiritū sentiret imparē præsentī volupta-
 ti:

ti: obijt hoc anno: nec obscura dedit ianctitatis
indicia in certamine extremo. vt sacro fuit
delibuta oleo, quē antea amiserat linguæ vsum
ac vocis recepit. Morti vicina his vocibus ma-
trem sæpe compellabat. Quam mihi bene est,
mater, quam ego diuino beneficio felix ac bea-
ta sum. Rosarium interim, ac symbolum A-
postolorum pie recitabat: ad quod opus subin-
de recurrebat, vbi satisfecisset alicui inter-
rogationi, breui responso. circumfistebant le-
ctulum amicæ complures ac propinquæ: qua-
rum singillatim Rosaria orabat sibi conce-
di osculandis piacularibus sigillis, gratia in-
dulgentiæ: quin & postulauit supremi benefi-
cij loco in moribundæ corpus simul iniici om-
nia, neque ante extremum spiritum tolli: vt
gauderet pariter beneficio cunctorum. Nobi-
lis alia mulier (ea, opinor, de qua eodem Colle-
gio, anno abhinc tertio) ex assiduitate ægro-
tis in nosocomio ministrandi sibi accersijt mor-
tem. quinque reliquit peristromata ornando
templo. De Catechismi vtilitate, deque pue-
rilium supplicationum celebritate ac pompa,
vt, cum quattuor nouissima Bacchanalibus,
cum die Dei Matris annuntiata, prophetas,
matronasque instrumēti veteris expresserunt
prædictione aliqua insignes, aut adumbratio-
ne sanctissimæ Virginis, cum quiddam posueri-
mus supra, gratia exempli, satis est tantum
indicasse. De discipulorum pietate idem iudi-
cium

cium esse debet. Ex eorum numero vnus, cum
 scelestum apud hominem diuersari cogatur
 paupertate urgente, tantum abest illa vt con-
 suetudine pertrahatur ad illicita, vt eum con-
 tra sensim alliciat ad pulchritudinem virtu-
 tis. Alter sic arcte complexus est amorem sa-
 & morum, ac religionis antiquæ, vt Dei
 obsequio se dedicare, & suaue ipsius subire
 iugum in Societate nostra constituat. differtur
 votum, vt flagrantiore studio adolescat.
 Ceterum hic annus exercendæ nobis in dome-
 sticos externosque caritatis materiam vberem
 dedit. ac primum de externis. Cum ad
 hanc urbem Catholicorum exercitus principum
 ex varijs conflatus nationibus castra fixisset,
 propter militiæ incommoda multis subinde
 ægrotantibus, Hispanis, Italis, Germanis,
 Gallis, publicum Xenodochium imple-
 ceptum: tantaque consecuta inopia rerum
 vt plerique modica substrata palea in summo
 frigore cubarent: ex quo exanimabantur quo-
 tidie non pauci morbo ingrauescente. auge-
 bat calamitatem Gallicæ ignorantio linguæ:
 nam etsi Montis Marciani Dux pecuniam sub-
 sidio attribuisset, nec deessent in vrbe, qui præ-
 eunte Episcopo subleuarent egenos, quia ta-
 men carebant sermonis commercio, cum ne-
 que intelligerent ministrantes, neque ab ijs in-
 telligerentur, multa misera patiebantur. igitur
 cum eo se contulissent & nostri, intellex-
 erunt

Etum est opem esse non solum in animas, sed
& in corpora conferendam. ac primum, per
distributos sacerdotes, qui aliquid poterant
in idiomate externo, auditi de peccatis: tum
pro nostra tenuitate, subministrati cibus, &
stragula vestis. Probata in hoc opere maxi-
me Tyronum virtus ac patientia: cum mane
quotidie a magistro ducerentur, & plus exem-
plo formarentur, quam præcepto. dabat pa-
ter operam expiandis confessione animis: ipsi
interea ægrotis cibos in os inferebant, reme-
dia comparabant, sternebant lectos, purga-
bant corpora, fouebantque: adiuuabat etiam
magister, vbi vacuus esset: quin & grauem ef-
se dicebat seruitutem corporis, necessaria cu-
ius procuratio obsequia pauperum tantisper
differret. itaque eius iussu, nulla erat hora diur-
na, quæ careret ministerio. mane ceteris au-
dientibus sacrum, & redeuntibus meridie in
Collegium cibo capiendo, præmittebantur bi-
ni, & relinquebantur quasi exploratores ope-
ris, aut custodes. ipse cum matutinus exisset,
domum, non nisi post octauam horam aut non-
nam, repetebat. quod institutum cum ad ali-
quot dies constanter seruat, prouidus rerum
alienarum, incuriosus sui, impar labori, suc-
cubuit: cæpit decumbere peruigilio Sancto-
rum omnium: ad quem Nouitius forte asfi-
dens, cum dixisset. Numquid, aues, pater, ad-
iungi caelestibus, quos vniuersos vna celebri-
tate

tate veneramur? tanto spiritu sensuque dispo-
 tare instituit de calitibus, vt lacrima obfun-
 derent loquentem, ardebat dolore capitis, vt
 nec momentum temporis ad quietem dare-
 tur. igitur cum vereretur (quod testatus est
 ipse) ne, quod saepe accidit, diuturna insomnia
 migraret in alienationem mētis, vt somno lice-
 ret acquiescere, a Deo obtinuit, cum opprim-
 retur doloribus, Iesum, Mariam, ac beatum Io-
 sephum, assidue inuocabat, concinens interim
 aliquid ex latitico carmine beati Bernardi.
 integra demum mente sensibusque, munitus
 Ecclesiasticis omnibus sacramentis, rogatus
 Nouitiorum nomine, diuinum vt illis precare-
 tur fauorem, iunctis manibus, atque intermor-
 tuis vocibus, Opto vos (inquit) esse & habita-
 re in visceribus Christi IESU, et vt idiolum
 de me optetis maxime cupio. Tum quodam e-
 nostris manus regente benedixit. postridie
 defixis oculis in Crucifixi imaginem feliciter
 obdormijt. Vir fuit in quo cerneret omnium
 virtutum exempla. Vndetricagesimum annum
 in Societate versatus: quam, adiungendis ad
 eam multis & informandis pro virili, auxilio
 nauitque, obiit per eosdem dies Pater Petrus
 Braccinus Italus, qui cum exercitu uenerat.
 ut vita utilis, sic defletus in morte. Vir cum
 alijs virtutibus, tum maxime caritate & alta
 quadam sui despicientia excellens. Graui etiā
 tentati morbo sunt omnes, qui ægros in Xeno-
 dochio

dochio curarunt. vt eodem tempore vna laborarent amplius decem. visum est Deo differre obitum, vt ad grauiores labores viuendo se accingant.

COLLEGIVM MVSSIPONTANVM.

SOCII septuaginta octo. auctus videlicet numerus accessione Parisiensium, qui aliquamdiu Viroduni commorati, huc, vt commodius operarentur humanis diuinisque studijs, se contulere: vt diximus supra. Posteriore anno (huius enim acta præcipue scribentur) decessit vnus. Singulari Dei beneficio, domi, vt in parum munita vrbe, forisque in peregrinatione multiplici, a perfidiosorum insidijs armisque nostri liberati. Ex ijs pauca ponentur. Mense Septembri superioris anni missi in Picardiam duo, sacerdos, & scholasticus. ij cum in itinere grassatorum, & hæreticorum manus diuinitus e fugissent, Metiosedum deuenerunt, id nomen oppido est in Ambianis (Corbeiam appellant) hic sacerdos impiger in muneribus nostris, conciones habere, Christianam doctrinam rudibus explicare, adesse moribundis. Scholasticus in vrbis Gymnasio ipsius Gymnasiarchæ rogatu, pueros edocere, magna omnium approbatione, fructu non pernitendo. Oppidum interea ab hæreticis dolo capitur: & turor hostilis omnia ferro pradaque

que miscet. non fuit commodum latere scho-
 lastico, cuius certa domus: itaque compre-
 hensus rapitur ad patibulum. in itinere (mife-
 rabilis oppidi facies) incidit in consortes eius-
 dem pœnæ, ad quam pro Catholica fide forti
 animo tolerandam intrepidus hortatur: ipse
 enim lætus, & spei certus, consolabatur se con-
 scientia muneris ex obedientia suscepti, & co-
 gitatione diuinæ voluntatis. inter ceteros ob-
 uium habuit virum primarium, qui & ipse tra-
 hebatur: et (quod mirum) qui erat miseran-
 das, misertus est socij nostri: ad milites enim
 conuersus. Quin vos, inquit, Iesuitam istum
 inopem dimittitis? cur hominem innocentem
 morte multatis? absoluite virum, si quisquam
 est alius, dignissimum vita. Negarunt primo,
 deinde (mente nempe diuinitus iniecta: neque
 enim causam aliam fuisse credam) liberum esse
 se iusserunt. is in Belgicam contendit. cum
 uem aliquando conscenderet, incerta luce, co-
 spicatur hæreticos appropinquantés: confugit
 illico ad præces: ea solita arma. cum vocaret in
 vota Dei parentem, prædones vertere cur-
 rum, & tres alias inuadunt naues, pone se-
 quentes. Sacerdotem vero hac ratione Deus
 seruauit. In Xenodochio (hoc enim illi diuer-
 sorium fuit) rei diuinæ procurandæ duo erant
 sacerdotes: vtrumque extrudit mulier qua
 præerat gubernationi, Prætoris permissu: in
 vnus vicem nostrum substituit, ignara quis
 esset

esset. neque opera pretium erat agnosci: itaque
 que omni ratione se cautissime occultabat. In
 Niverno alter per Burgundiam Muscipontum
 aduentans, delapsus est in milites Nauarri: a
 quibus cum inclementius tractarentur Catho-
 lici alij sacerdotes, propter eius suauitatem
 quamdam sermonis, & amœnitatem ingenij,
 non solum benigne acceptus est, sed & beneno-
 le dimissus, vt docerent etiam viam. Bituri-
 gibus item profecti aliquot e nostris cum huc
 iter habent, illustrissimi Ducis Guisij recens
 e custodia non sine miraculo elapsi militares
 copias sequebantur: quo in itinere cum con-
 cionator ad eum noster rettulisset de rumore,
 qui spargebatur in castris, ipsius ductu, perin-
 de vt captiuos trahi concionatores, qui Duci
 Meinao sisterentur, mendacium in quo ani-
 mo tulit, vt stomachans diceret in magna fre-
 quentia, Ego uero mendaces istos ulcisci vel
 fustuario gestio (ignominiosum hoc genus pe-
 næ, & inter nobiles Gallos ipsa morte redi-
 mendum) iniuria nempe fit religioni Catho-
 licæ, quam vt ego hoc ferro, concionatores
 ipsi spirituali gladio propagare conantur.
 bonus iuuenis. vt appareat diuina seruatum
 prouidentia in spem publicã ad opportunita-
 tem rerum maximarum. Nunc redeo domũ.
 In iulio & in sequenti Paschate confitentium
 prope innumerabilis turba. cohortationum,
 & Catechismi diebus festis ad stationes mili-

0151

H h tares,

rares, conuentusque alios urbanos, ingens
 fructus. de auulsis pellicibus, de sublatiſ ſuper
 ſtitionibus, de reſtineta duorum pugna, quæ
 ex mutua prouocatione exarſerat, deque alijs
 rebus nihil colloco, quas etiam me tacente in
 telligere licet. carptim aliqua ſeligentur. Vir-
 go ætate pronectior, tot incitata furijs, ut ob-
 ſeſſa diceretur, recitatis a ſacerdote noſtro
 litanijs, infecta altera maleficijs, epota ſalu-
 tari aqua, alia vexata a maligno ſpiritu, ap-
 penſa ad collum ſacra cera cæleſtis agni ad
 ſe rediere, mox & conſeſſæ deceſſere e vita,
 cum eſſent precibus intentæ. Matriona Calui-
 ni inſtitutiones (quem architectum ſclerati
 dogmatis eſſe intellexerat) ſummis precibus
 a marito cum obtinuiſſet, obtulit nobis in-
 flammandas, ne & parietes ipſi (ſic enim dice-
 bat) polluerentur aſſlatu veneni. Vir a fune-
 bri lucro: ab iniuſto alter ſacerdotio, extru-
 cti. Abſoluti aliquot criminibus vitæ totius,
 et fuit qui poſt eiurata hæreſim tam atroci
 aſſictaretur morbo, vt cum modo iaceret
 exanimis, modo vociferaretur animam caco-
 dæmoni debitam eſſe ex pacto conuento, vix
 cedere tineaſtis uinclis, neque vllum admitte-
 ret ſolatium. non illum iuuabant precatio-
 nes aſtantium, non conſecrata in cera eſſigi-
 es agni, in quam ſic ferebatur ira, vt nec abſti-
 neret dentes. tandem in hoc conflictu, modi-
 co furoris interſtitio, cum ſacerdoti aſſenſus
 ſacro

sacro oleo inungitur (rem insolitam vsurpan-
 tibus oculis ipsius propinquis, qui erant e-
 Germania, & pie tamen venerantibus) vale-
 tudinem recepit. Alius item Germanus, pro-
 digentia opum, quibus affluebat, & sicariorum
 consuetudine sane quam notus, pravis eiectis
 de religione opinionibus quas infundebat in
 alios, pie moritur. Quidam hæreticorum par-
 tes cur relinqueret, duas hæc potissimum
 causas esse testatus est: primum, quod mini-
 strum perfidiæ, quem noctu in varia deduce-
 bat loca Ducis iussu, a diabolo arripi persæ-
 pe conspicaretur: dein, quod ipsimet hæreti-
 ci æmulatores se profiterentur esse studiorū
 diaboli, Crucis signum & lustralem aquam
 immenso odio detestantes. Morientibus sæpe
 affuimus: et visa aliquorum mors sustentata
 tantisper, dum absoluerentur. Non parua
 pars pecuniæ admonitu sacerdotis remissa:
 pars altera, quæ totum dissolueret debitum,
 ostiatim emendicantibus duabus matronis, re-
 perta. atque ita debitor ære alieno & carce-
 re liberatus. Auctus templi ornatus peripe-
 rasmate serico, pluribusque velis auro argen-
 toque contextis. et nunc primum in eius vsus
 aliquid legari cœptum. reliquit quidam mo-
 riens aureos decem. non magna res, sed in re-
 pia non parum est incepisse. Illa domi. Hæc
 toris. Feriis Paschalibus & natalitiis ad varia
 loca emissi octodecim strenue laborarunt.

singula percensere molestum sit: referre aliqua fortasse non inutile. In aula Lotaringiae Ducis nonnulla praestita cum fructu. Virgines aliquot, duae praesertim splendidissimis natalibus, pudicitiam tueri velle aduersum quasi bet parentum minas blanditiasve constanter firmarunt. restituta multa, quae pertinent ad reuocandos mores priscos, et Ecclesiasticam disciplinam. In militibus etiam adiuuanda opera stetit. Ac (ne repetam contrita) quatuor ad Romanam Ecclesiam reducti: in hisce xō iuuenis, indole familiaque iuxta excellens adductus (vt referebat) potissimum, Parisiensium cum obsiderentur, in supplicando pietatis, in tolerando patientia, in subleuando impes misericordiae, quotidiano spectaculo. Ad pagum excurrit sacerdos domini rogatus: permouit concionando populum, multo magis refutandis pecunia muneribusque, quae dabantur, rebantur: audiuit repetitas antea vitae confessiones multas: inter fratres pacem constituit super hereditate capitali odio dissidentes. Ludimagister assignatus informandi iuuentuti. Schola subellijs instructa, hanc ad rem rusticorum studia ostentu vilitatis vehementer accensa. Idem sacerdos e pueris supplicationem coegit septem vicinorum pagorum affluente turba cum celebri ornatu. Ceterum puella repetitis ijs rebus, quas audiuit de Christiana doctrina, aequales instituit.

sus sacerdos alius cum socio, ijs diebus quibus
 preparatur Domini aduentus, Tullum: de
 penitentia conciones habuit perutiles ac fre-
 quentes. numerus auditorum in non magna
 vrbe senum millium. auditæ ab eo alteroque
 sacerdote in subsidium misso generales con-
 fessions amplius octoginta: a Parochis non
 pauciores. æris alieni restitutiones multæ &
 grandes factæ. ad pudicitiam complures redu-
 ctæ. abortiones impeditæ. aditi qui in nosoco-
 mio erant, adiutique liberali ope. Italus quidã
 miles contra sententiam medicorum persana-
 tus est (quod & futurum sacerdoti prænuntia-
 rat) Eucharistia percepta. Canonici nonnul-
 li cum Episcopo reconciliati. At socius con-
 cionatoris, super dies festos, ter hebdomada
 explanauit Catechismum. Hæc propter & a-
 lia a magistratu Cleroque bini separatim mis-
 si e viris primarijs, qui gratias agerent cum
 donis afferendis: quæ vbi respuuntur, vtrisque
 visum est dare operam vt Mussipontum non
 incomitati reuerterentur. Sed vt aliqua de
 scholis. auditores sexcenti: inter hos Domi-
 nus Henricus Cardinalis Vaudemontani (cu-
 ius æterna memoria) germanus frater: is non
 in disciplinam solum se dedit, sed etiam in cõ-
 uictum. Adolescentes quidam a solutiore vi-
 ta ad emendatam traducti. sollicitatus vnus
 ad flagitium, sollicitantem ad peccatorum om-
 nium confessionem impulit. Quartanam at-

ter septemdecim mensium depulit (de no-
 strorum consilio) sacro Christi corpore susce-
 pto. Verum hæc quæ sequuntur, miranda.
 Puer erat nobili magis pollens genere, quam
 domo opulenta: compingitur in aulam par-
 tum iussu a Gymnasio abstractus: sed mobili-
 litate ingenii, cū recursaret desiderium vite
 prioris, statuit inter lixas calonesque versari
 potius in castris. iter ingresso atra viri facies
 occurrit in serica veste: qui interrogans cau-
 sam tristitiæ, pollicetur remedium. Verum,
 ubi ego te adiuuero, ecquid erit præmij? At
 puer. Vt totum (inquit) me excutias, ne terri-
 cium quidem reperias. subijcit alter. Da te
 mihi modo: nulla tibi, cupiditas frustra erit.
 existimauit puer se in seruitium expeti: postu-
 lat tempus deliberandi: ille contra, onerare
 promissis ingentibus, vt vel puero tanta iam
 vaniloquentia mira esset. suspectare cœpit, si
 in figura hominis lateret cacodæmon. mox,
 cum tacitus totum eius corpus emetitur ocu-
 lis, sinistram pedem animaduertit cum bifida
 vngula ac deformi: statim cohorrui, et (qui
 mos recte institutis in metu repentino) Iesum
 ingeminans Crucis signo armat frontem: eo-
 demque puncto sæua species euauit. tertio
 post die ad suos reuertenti eadem imago se of-
 fert, & proditur pedis eadem nota. quarenti
 vtrū captū esset cōsiliū, respondit puer sibi
 domino opus non esse. rogatus quo iret, urbē
 nomi-

nominavit. tum daemone ante eius pedes, cru-
 menam iacit sonantem, in qua triginta qua-
 dragintaue Flandrici nummi (ex his reperti
 postea inaurati duodecim, recentiores diceres
 & asperos, veluti ab adulterantibus monetâ:
 nam æreos fuisse ignis ostendit) tum pulverem
 in linteo perniciosam tradit, cuiusque sub-
 ita morte tollendâ, addit consilia ad turpes li-
 bidines, & admonita, ab piacularis usu aquæ,
 & ab adoratione consecratæ hostiæ (quam
 contemptim placentulam appellabat) absti-
 nendi. eam blasphemiam, dum auersatur puer
 animo pio, simulque veretur ne obtorto collo
 stranguletur a monstro, salutarem Crucem
 imprimit pectori, statimque magno impetu
 alliditur ad terram: nec nisi post semihoram
 assurgit: mox matri redditus scholæque, & sa-
 cra confessione expiatus, e laqueo venantium
 metuque ereptum se esse diuina ope gratula-
 tur. Accipite alterum non absimile. Vna ha-
 bitabant scholastici tres, inter duos ex illis (ut
 fit sæpe) coorta altercatione, deuouet alter
 immodicus iræ daemone caput: intercedit ter-
 tius: & rixæ sedantur. nec ita longa a diabolo
 quies: promotâ nocte, is qui magis incaluerat
 sibi diras imprecatus, atrociter exclamat vi-
 deri sibi tæterrimum Aethiopem horribili a-
 spectu. cum admoneretur a socijs trepidanti-
 bus, efformaret Crucem, negabat posse: quin
 & crebris ictibus quasi a malleo dolebat obi-

tum caput: ad extremum surgit, apertaque fenestra dedisset se ex ea præcipitem, impellente dæmone, nisi accurrentes alij attinissent, & crebris Iesu vocatibus diabolum fugassent. post hæc in preces nox reliqua exacta. mane aditus in templo sacerdos, & tranquillatus animus patefacta conscientia. Ceterum quamquam armorum strepitus circum hæc urbem perpetuus, non dilapsæ scholæ, nisi ætate adulta, cum Germanorum exercitus penetrans in Galliam vix duobus miliaribus abesset: quo tempore enituit adolescentuli virtus. erat quodam in castello, quod oppugnatum, ac sponte deditum prærio libertatis: sed cum præter ius fasque contrucidantur milites in egressu, quasi oblata pulchra occasione pro Christo moriendi (vt nobis discedens erat pollicitus) Catholicum se esse proclamat, nec solum in ea, sed pro ea etiam religione paratum occumbere. Incendit ea vox efferatos animos. & per multa vulnera interfectus, in proximamque ignem, veluti sacra quædam victima, coniectus est. Beatæ Virginis Sodalitium toto sepe anno centum habuit: nunc, quia nondum omnes rediere, septuaginta. eximia pietas singulorum, id ex vno intelligetur. Euocatus in patriam ab hæretico parente extrema hebdomada longi ieiunij, precibus primum blanditijque ad vescendum carnibus impellitur: nefas esse dicenti, parens, Et mihi quoque (inquit)

mm

p. 488

quit)

quit) animæ meæ cura est : an tu me sapien-
tior ? ita ne pater filio contemnendus ? hæc e-
gregia illa disciplina ? posthac, a me ne tantu-
lum quidem opis expecta. Ad hæc adolescens
modeste (vt debuit) De um sibi parētis loco fu-
turum. Vix manus continuit pater. interim il-
le in oppidulum discescit, rei diuinæ audiendæ
non longe distans : et patris ira mitigata est,
factaque potestas & copia redeundi ad Gy-
mnasium. Ceterum res domestica cre-
uit sacerdotio Amellino, benefi-

cium hoc quoque Gregorij

Tertijdecimi, fan-

ta memo-
ria.

COLLEGIUM BILLOMENSE

CVM P. V. BILLOMENSIS præcipue calami-
tatis creati nostrorum industria : he-
pentes in vrbis educatione torpente multos in
sibi conuincit etiam hinc inde et vbi
et cor hostes ad statum tunc in hac
PRO-